

Vergaderjaar 1990–1991

21 244

Regelen inzake de bescherming van uitvoerende kunstenaars, producenten van fonogrammen en omroeporganisaties en wijziging van de Auteurswet 1912 (Wet op de naburige rechten)

Nr. 8

EINDVERSLAG

Vastgesteld 1 oktober 1990

Na kennisneming van de memorie van antwoord zijn in de vaste Commissie voor Justitie¹ nog verschillende vragen gesteld en opmerkingen gemaakt. Onder het voorbehoud dat de regering deze tijdig zal hebben beantwoord acht de commissie de openbare beraadslaging over dit voorstel van wet genoegzaam voorbereid.

I. Algemeen

De leden, behorende tot de C.D.A.-fractie, hadden met belangstelling kennis genomen van de memorie van antwoord. Zij spraken hun erkentelijkheid uit voor de nota van wijziging, die naar aanleiding van een kanttekening hunnerzijds was ingediend. Op diverse onderdelen wensten deze leden de discussie met de regering nog voort te zetten. Zij betrokken daarbij het definitieve rapport van de Vereniging voor Auteursrecht (april 1990) over het onderhavige wetsvoorstel, dat na het vaststellen van het voorlopig verslag is verschenen. Allereerst wilden de leden van de C.D.A.-fractie er aan herinneren, dat zij hadden aangedrongen op een voortvarende behandeling van het voorliggende wetsvoorstel, mede in verband met de inmiddels tot hun genoegen afgeronde parlementaire behandeling van het wetsvoorstel inzake het thuis kopiëren. Zij waren teleurgesteld, dat de memorie van antwoord betrekkelijk lang op zich had laten wachten. Deze leden memoreerden, dat zij bij de plenaire behandeling van het wetsvoorstel inzake het thuis kopiëren niet-gelijktijdige inwerkingtreding niet hadden uitgesloten.

De leden behorende tot de P.v.d.A.-fractie waren op zichzelf erkentelijk voor de uitvoerige reactie van de regering in de memorie van antwoord. Zij zouden het echter op prijs hebben gesteld wanneer de antwoorden door de fracties gesteld in het voorlopig verslag in een meer analytische vorm gegeven zouden zijn, en minder in zelfstandige reacties op de vragen en opmerkingen vanuit de fracties. Deze aanpak zou het tevens mogelijk hebben gemaakt om ook aan commentaren vanuit het vakgebied die zijn verschenen na het voorlopig verslag, aandacht te besteden. Te denken valt onder meer aan het rapport van de Vereniging voor Auteursrecht van maart 1990. Beschikbaarheid van reacties van de

¹ Samenstelling:

Leden: Haas-Berger (PvdA), Stoffelen (PvdA), Gualthérie van Weezel (CDA), V. A. M. van der Burg (CDA), Schutte (GPV), Krajenbrink (CDA), Van Es (Groen Links), Korthals (VVD), Wiebenga (VVD), Laning-Boersema (CDA), Vermeend (PvdA), Kohnstamm (D66), Wolffensperger (D66), ondervoorzitter, Swildens-Rozendaal (PvdA), voorzitter, Van Traa (PvdA), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Van de Camp (CDA), Biesheuvel (CDA), Korthals Altes (VVD), Koffeman (CDA), Kalsbeek-Jasperse (PvdA), M. Zijlstra (PvdA) en M. M. van der Burg (PvdA).

Plv. Leden: Stemerding (PvdA), Apostolou (PvdA), Tegelaar-Boonacker (CDA), De Hoop Scheffer (CDA), J. T. van den Berg (SGP), Koetje (CDA), Brouwer (Groen Links), Dijkstal (VVD), Koning (VVD), Van der Heijden (CDA), Schoots (PvdA), Scheltema-de Nie (D66), Groenman (D66), Van der Vaart (PvdA), Middel (PvdA), Bijleveld-Schouten (CDA), Doelman-Pel (CDA), Hillen (CDA), Hermans (VVD), Vreugdenhil (CDA), Leerling (RPF), Van Nieuwenhoven (PvdA) en Jurgens (PvdA).

regering bij kritiek op onderdelen van het wetsvoorstel die niet in het voorlopig verslag, maar wel in gezaghebbende commentaren is geuit, zou het schriftelijk overleg, zo meenden deze leden, ten goede zijn gekomen. Nu worden deze vragen pas in dit stadium vanuit de Kamer ingebracht, zodat een nuttige nadere precisering van de desbetreffende onderdelen van het wetsvoorstel vertraagd is. De leden behorende tot de P.v.d.A.-fractie hadden zich tevens afgevraagd waarom de regering in de memorie van antwoord in een tweetal zaken als mede-wetgever lijkt te willen abdiceren. Het eerste betreft de blz. 2 (einde eerste volle alinea) en 12 (derde alinea). In beide gevallen blijkt de regering geen opvatting te willen geven, en de verdere ontwikkeling aan de jurisprudentie te willen overlaten. Het betreft de relatie tussen artikel 1401 BW en bepalingen van het onderhavige voorstel van wet. Het kwam genoemde leden voor dat het de wetgever is die behoort aan te geven in welke mate de ene bepaling van zijn eigen wetgeving behoort te derogeren aan de andere. In casu behoort de wetgever te bepalen in welke mate artikel 1401 nog, terzake van het onderwerp geregeld in dit wetsvoorstel, van toepassing is. De vaststelling dat onzeker is hoe de jurisprudentie terzake zich zal ontwikkelen, is een verwijzing naar eigen tekortschieten, zo kwam het deze leden voor. Het tweede punt waarbij de wetgever lijkt te abdiceren van zijn taak is te vinden op blz. 32/33 van de memorie van antwoord.

Ook de leden behorende tot de P.v.d.A.-fractie verwonderden zich over de mededeling dat de regering, om te kunnen antwoorden op vragen van de fractie van D66, zich wil wenden tot de Europese Commissie om een mogelijk punt van strijd met het EEG-recht te klaren. Niet is in te zien waarom het standpunt van de EG-commissie terzake gezaghebbender zou zijn dan dat van de regering. Het kwam deze leden voor dat de regering in staat moet zijn over haar eigen interpretatie van dit punt met de Kamer van gedachten te wisselen. Zij nodigden de regering daartoe alsnog uit.

Tot slot vroegen de leden behorende tot de P.v.d.A.-fractie of in de leiding van de ministeries van Justitie en van WVC geen in de klassieken opgeleide medewerkers meer aanwezig zijn die hadden kunnen voorkomen dat op blz. 17 van de memorie van antwoord een loze redenering is opgebouwd, die is gebaseerd op een valse etymologie van het begrip «amusement».

De leden van de V.V.D.-fractie hadden met teleurstelling kennis genomen van de beantwoording op de vragen, welke zij hadden gesteld in het voorlopig verslag. Deze leden meenden, dat de beantwoording onvoldoende recht deed aan de indringendheid van de gestelde vragen. De leden van de V.V.D.-fractie wensten dan ook opnieuw een aantal onderwerpen aan de orde te stellen. Zij zullen dat doen bij de artikelsgewijze behandeling.

De leden van de D66-fractie hadden over het algemeen met instemming kennis genomen van de vaak diepgaande beschouwingen van de regering over de in het voorlopig verslag van de vaste commissie voor Justitie aangeroerde onderwerpen.

Met vele van de principiële stellingname in de memorie van antwoord konden deze leden zich verenigen. Zo onderschreven zij het negatieve standpunt van de regering met betrekking tot een werkgeversrecht ten aanzien van de prestaties van de uitvoerende kunstenaars naar analogie van de op zichzelf al omstreden bepaling van artikel 7 van de Auteurswet, de verwerping van het Franse systeem om een betalingsverplichting te creëren los van een vergoedingsrecht – zuiver een culturele belastingmaatregel –, de afwijzing van de status van uitvoerend kunstenaar voor circus- en variétéartiesten, topsporters en weten-

schappers en de argumenten tegen een verdere uitbreiding van het verbodsrecht van uitvoerende kunstenaars in geval van secundair gebruik van hun prestaties. Desalniettemin vroegen de leden van de actie van D66 of de regering wilde ingaan op de ernstige bezwaren die door de NOS zijn ingebracht zoals vervat in de brief van 4 september 1990 aan de leden van de Vaste Commissie voor Justitie en voor Cultuur. Met name vroegen zij aandacht voor de kritiek op het ontbreken van een (gedeeltelijk) werkgeversrecht, waarmee zou worden voorbijgegaan aan de behoeften die in de praktijk bestaan.

Minder voldaan waren de leden van de D66-fractie over het antwoord op een vraag die zowel door henzelf als door de C.D.A.-fractie was gesteld en die geïnspireerd was door het geruchtmakende Elvis Presley-arrest van de Hoge Raad van 24 februari 1989 (Informatierecht/AMI 1989/3, 70 en Ars Aequi 1989, 675) en het hieraan gewijde artikel in Informatierecht/AMI 1989/3, 69. De Hoge Raad heeft hier op basis van het algemene onrechtmatige daad artikel 1401 BW bescherming verleend tegen piraterij en wel aan de Amerikaanse zanger en diens Amerikaanse platenmaatschappij, en ook voor opnamen vóór 1 januari 1964. Krachtens de artikelen 31 en 32 van het onderhavige wetsvoorstel komen de in het voorstel geregelde exclusieve rechten in het algemeen niet toe aan Amerikanen en zijn ook de door deze wet verleende rechten niet van toepassing ten aanzien van uitvoeringen of fonogrammen die dateren van vóór 1 januari 1964. De vraag was nu of van de onderhavige wet op de naburige rechten in de toekomst een negatieve reflexwerking zal uitgaan in die zin dat ook de zojuist in het Elvis Presley-arrest toegevoegde algemene 1401 BW-actie voortaan in het algemeen uitgesloten zal zijn voor Amerikanen en in ieder geval voor platen van vóór 1 januari 1964. Hier zou dan sprake zijn – zo meenden de leden van de D66-fractie – van een verslechtering van de rechtspositie van uitvoerende kunstenaars en platenproducenten.

De regering beperkt zich in de memorie van antwoord blz. 12 (vergelijk blz. 2–3) tot de opmerking dat deze vraag niet in dit wetsvoorstel beantwoord wordt maar in de jurisprudentie getoetst zal moeten worden. De door de D66-fractieleden gevreesde negatieve invloed van de onderhavige wet acht de regering bepaald niet uit te sluiten.

De fractieleden van D66 begrepen deze passiviteit van de regering in het geheel niet. De negatieve reflexwerking van een regering berust niet op een natuurwet. Als een dergelijke negatieve reflexwerking de wetgever niet aanstaat, kan hij deze uitdrukkelijk uitsluiten. Iets dergelijks is bijvoorbeeld ook geschied in de Eenvormige Beneluxwetten op de merken en inzake tekeningen en modellen, die uitdrukkelijk bepaalde cumulaties van rechtsmiddelen toelaten. De leden van de D66-fractie zouden ook hier op een regeling in deze zin willen aandringen. Hiermee zou ook voor wat betreft de platenpiraterij het bezwaar ondervangen zijn dat enkele fracties hebben ingebracht tegen de tijdslimiet in artikel 32 van het wetsvoorstel.

De leden van de G.P.V.-fractie hadden waardering voor de uitvoerige beantwoording van het voorlopig verslag. Daardoor was de betekenis van het wetsvoorstel op een aantal onderdelen verduidelijkt. Dit neemt niet weg dat deze leden op een aantal andere onderdelen nog niet van de juistheid van het wetsvoorstel overtuigd waren. Zij dachten daarbij in het bijzonder aan de beperkingen in de reikwijdte welke voortvloeien uit de termijn voor de zogenaamde terugwerkende kracht en de hantering van een reciprociteitsbeginsel. Beide beperkingen zullen – zeker in combinatie – de handhaving van de wet ernstig kunnen bemoeilijken. Hoewel de handhaving primair met civielrechtelijke middelen zal plaatsvinden mag dit er niet toe leiden dat aan de handhavingmogelijkheden minder hoge eisen worden gesteld dan wanneer de strafrechtelijke handhaving

voorop zou staan. De genoemde leden onderkennen dat beperking van de reikwijdte van de wet noodzakelijk is. Deze dient naar hun mening echter vooral gezocht te worden in een heldere definiëring in artikel 1 en niet in uitzonderingsbepalingen die in de praktijk gemakkelijk, maar moeilijk te controleren, ontduken kunnen worden. Zij konden bij nadere overweging dan ook instemmen met de beperking van het begrip «uitvoerende kunstenaar» tot personen die een werk van letterkunde of kunst uitvoeren. De cultuurpolitieke en etymologische beschouwingen over het verschil tussen culturele expressie en amusement zijn – ook al valt de juistheid ervan af te dingen – verhelderend en amusant. Ook afgezien van de problemen rond de handhaving waren de leden van de G.P.V.-fractie ook niet onder de indruk van de inhoudelijke argumenten voor beperking van de werkingssfeer van de wet tot uitvoeringen, fonogrammen of uitzendingen die na 1 januari 1964 hebben plaatsgevonden onderscheidenlijk zijn vervaardigd. Dat in dat jaar ook het Verdrag van Rome in werking trad is een feit, maar nauwelijks een argument. Ook voordien was de Nederlandse wetgever bevoegd ter zake wettelijke regels te stellen, terwijl na 1 januari 1964 nog geruime tijd verstreek voordat een substantieel aantal landen wetgeving ter uitvoering van het verdrag uitvaardigde.

II. Artikelen

Artikel 1

De leden van de C.D.A.-fractie wilden nog terugkomen op de omschrijving van «uitvoerend kunstenaar». Zij hadden het antwoord gemist op de vraag waarom de definitie uit de Nederlandse vertaling van het Verdrag van Rome niet letterlijk was overgenomen. In de vertaling van de verdragsdefinitie zagen zij iets meer ruimte voor interpretatie dan de vrij strikte formulering van het wetsvoorstel. Gaarne kregen deze leden een nadere reactie. De aan het woord zijnde leden vonden de beantwoording op dit onderdeel overigens niet bevredigend en overtuigend. Het was hen niet duidelijk waarom op grond van het verdrag de Franse wet wel een toevoeging kent die poppenspelers, circus- en variété-artiesten omvat. Had deze toevoeging nu tot «een in omvang niet voorzienbare uitbreiding van categorieën van rechthebbers» geleid? Of heeft de regering met name bezwaar tegen het wellicht te ruime begrip «artiest»? Deze leden zagen overigens ook enige spanning tussen de formele redenering en de cultuurpolitieke invalshoek van de beantwoording. Daarbij doelden zij overigens niet op de ook door hen onderschreven conclusie van de regering «dat het niet wel denkbaar is dat het voetbalspel in het kader van het landelijke kunstbeleid gesubsidieerd zal worden». Op zich deed het deze leden genoeg, dat in de ogen van de regering «er vormen van variété denkbaar zijn, waaraan enige culturele expressie niet kan worden ontzegd. In die gevallen zullen variété-artiesten als uitvoerend kunstenaar aanspraak kunnen maken op een naburig recht.» Moest, zo vroegen zij hierbij gedacht worden aan bijvoorbeeld het duo Mini en Maxi en aan de mimespeler Van Rijn? Maar konden betrokken kunstenaars dat met deze uitleg in rechte afdwingen als eerder wordt opgemerkt, dat ongeacht het artistieke karakter van een prestatie er dan wel sprake moet zijn van een werk van letterkunde of kunst, terwijl uit de context van het antwoord zou kunnen worden afgeleid, dat het criterium kennelijk is of subsidie op grond van het (landelijk) kunstbeleid wordt verleend? Of wordt bedoeld, dat de rechter aan betrokkenen uitsluitel zal moeten geven of hun prestatie van culturele expressie getuigt? De aan het woord zijnde leden nodigden de regering uit dit onderdeel nader te bezien. De leden van de C.D.A.-fractie stelden vast, dat de Vereniging voor Auteursrecht nog voorstelde enkele

verduidelijkingen aan te brengen in de definities van artikel 1. Dit betrof het schrappen van «voor de eerste maal» in onderdeel b en het beperken – overeenkomstig het verdrag – van het begrip fonogram tot iedere opname van uitsluitend geluiden. Gaarne vernamen deze leden hierop een reactie van de regering. De leden van de C.D.A.-fractie hadden er begrip voor, dat het begrip «omroeporganisatie» is overgenomen uit het Verdrag onder verwijzing naar de wetgeving van het land, waarin het hoofdkantoor is gevestigd. Zij hadden zich overigens nog wel afgevraagd of het in aansluiting op de Mediawet niet beter zou zijn het begrip «openbaar maken» in de definitie van «uitzenden» te vervangen door «het verspreiden van radio- en televisieprogramma's onder een algemeen of beperkt publiek». Een en ander zou een betere aansluiting bij de Mediawet bewerkstelligen en overigens een onderscheid aanbrengen met uitzendingen, die niet voor omroep bestemd zijn, zoals uitzendingen voor telecommunicatiedoeleinden.

Onderdeel a

De leden behorende tot de P.v.d.A.-fractie waren niet gelukkig met de beperkte definitie van «uitvoerende kunstenaar», waaraan de regering blijkt vast te houden. De zorg, uitgesproken in de memorie van antwoord, voor een uitbreiding van dit begrip in oneigenlijke zin, bijvoorbeeld door daaronder ten onrechte ook «topsporters» te vatten, konden deze leden delen. Zij konden inzien dat het opnemen van «werk van letterkunde of kunst» dienstig is voor een verdere afbakening, maar betreurden dat hierdoor de categorieën van variëte-, en circusartiesten alsmede van poppenspelers niet de bescherming van deze wet zouden verlangen, hoewel in maatschappelijke zin een potsenmaker – of deze nu in dan wel buiten een opvoering van een toneelstuk van Aristophanes zijn potsen maakt – naar hun mening een gelijke behandeling toekomt. Anders dan de regering aanvoert is het niet nodig om het, inderdaad al te onbepaalde, begrip artiest in het algemeen in de definitie op te nemen. Het is mogelijk, zoals ook de Kunstenbond FNV in zijn brief van 23 oktober 1989 voorstelde, om aan de definitie toe te voegen «, alsmede de artiest die een variëte- of circusnummer, dan wel een poppenspel uitvoert». Daarmee wordt het begrip artiest in maatschappelijke zin, zo meenden deze leden, voldoende beperkt. Ook artikel 16 van de Franse wet van 1985 kent deze redactie. Genoemde leden nodigden de regering dan ook uit om de Kamer de gelegenheid te stellen over een daartoe strekkend voorstel van de regering van gedachten te wisselen.

Onderdeel b

De leden behorende tot de P.v.d.A.-fractie hadden problemen met het aldus centraal stellen van het begrip «opnemen». Taalkundig betekent dit werkwoord de activiteit van het opnemen («Stilte, opname»), niet het resultaat daarvan. Zij vroegen waarom gebruik van dit woord nodig is. Bedoeld is immers het «vastleggen van geluiden, beelden of een combinatie daarvan op een drager». Waarom niet het begrip «vastleggen» centraal stellen, zoals ook het verdrag van 1961 doet? Het verschil in definitie lijkt alleen te liggen in de toevoeging «voor de eerste maal». De gevolgen daarvan worden geschetst in het rapport van de VvA (blz. 11/12) en in de brief, van de Stichting Auteursrechtbelangen van 6 september j.l. Het kwam deze leden voor dat iedere vastlegging, voorzover geschikt voor reproductie, voor bescherming in aanmerking komt. Wordt het woord «opnemen» consequent vervangen door «vastleggen», dan lijken tevens de problemen te worden voorkomen die taalkundig ontstaan bij gebruik van het woord «opname» (bijvoorbeeld in artikel 2), en is duidelijker dat in artikel 5 niet alleen wordt bedoeld de vastlegging bij de eerste opname (de «master»), maar ook bewerkingen en verveelvoudigingen geschikt om in het verkeer te worden gebracht.

Deze leden geven daarom in overweging om de woorden «opnemen» en «opname» in het wetsvoorstel steeds te vervangen door «vastleggen» en «vastlegging», te definiëren als het «fixeren op een beeld- of geluidsdrager». Daarmee wordt tevens opgelost het probleem (memorie van antwoord, blz. 17, 4e raad van overleg) van de combinatie «vastleggen van een fonogram». Dit wordt «vastleggen op een fonogram».

Onderdeel c

De leden behorende tot de P.v.d.A.-fractie vroegen of de regering kan aangeven waarom in de definitie van fonogram het woord «uitsluitend» – zoals dit voorkomt in de definitie opgenomen in artikel 3 sub b van het Verdrag – is weggelaten. Toegegeven, de classicus weet dat «fono» slaat op «geluid», maar weten film- en videoproducenten dat ook?

Onderdeel d

Hier wreekt zich het gebruik van «opnemen» in plaats van «vastleggen». «Fonogram» betekent gezien b. juncto c. al dat het «voor de eerste maal» is. Vanwaar de doublure, zo vroegen de leden behorende tot de P.v.d.A.-fractie.

Onderdeel e–g

Bij deze definities verbaasden de leden behorende tot de P.v.d.A.-fractie zich over het gebrek aan eenheid van wetgeving, hoewel toch met name Justitie daarvoor verantwoordelijkheid draagt. Wanneer in 1e de definitie van «uitzenden» mag worden gehanteerd als in de Mediawet 1987 (artikel 1, eerste lid sub o) dan is er geen probleem. Nu echter in 1g een definitie wordt gehanteerd gebaseerd op de Wet op de telecommunicatievoorzieningen 1988 ontstaat er een discrepantie, daar volgens die definitie «uitzendingen verzorgen» geen taak is van omroeporganisaties maar van zendermaatschappijen, zoals de NOZEMA. Dit kan niet de bedoeling zijn, zo meenden deze leden. Voorts misten genoemde leden in 1g erkenning van het feit, dat veel programma's het algemene publiek thans niet bereiken via zenders, maar via telecommunicatie- of omroepsatellieten.

Onderdeel h

Het kwam de leden behorende tot de P.v.d.A.-fractie voor dat de definitie van «heruitzenden» om taalkundige redenen botst met de realiteit, daar gelijktijdigheid van uitzending door meerdere omroeporganisaties beter bijvoorbeeld «simultaan» kan heten, om «heruitzenden» te reserveren voor, zoals het woord zegt, uitzenden van een vastlegging die in de tijd gezien eerder is uitgezonden.

In de reactie van de kunstbond FNV wordt aangegeven, dat de rechtszekerheid niet gediend is met een afbakening die afhankelijk is van noties die weer nieuwe vragen oproepen, zo spraken de leden van de V.V.D.-fractie. Naar de mening van de kunstbond, wordt aan bepaalde categorieën artiesten door de gekozen definiëring bescherming onthouden. De kunstbond vraagt zich af of de vrees van de regering reëel is, dat een verruiming van de definitie het gevaar met zich brengt, dat ook topsporters bescherming zouden kunnen claimen. De leden van de V.V.D.-fractie vroegen zich af of het door de kunstbond voorgestelde, namelijk in de memorie van toelichting expliciet op te nemen dat niet bedoeld zijn de prestaties van sporters en in de wetstekst de zinsnede toe te voegen «alsmede de artiest die een variété- of circusnummer, dan wel een poppenspel uitvoert. Tevens vroegen deze leden zich af of bij de discussie over definities van artikel 1b, c en d niet een beetje aan het wezen van de zaak voorbij wordt gegaan. Het gaat er immers niet om het woord «opnemen» te vervangen door «vastleggen»

maar op de dubbele opvoering van het begrip «voor de eerste maal». Laat men dat weg uit de definitie van «opnemen» dan is dus een «fonogram» iedere opname van geluiden, dus niet noodzakelijkerwijs de eerste opname. «Fonogram» lijkt de ene keer te slaan op het eindprodukt en de andere keer op de «master». Dat probleem doet zich ook voor inzake artikel 5.

De leden van de G.P.V.-fractie gingen ervan uit, dat ook amateuristische kunstbeoefening onder de definitie van «uitvoerende kunstenaar» begrepen is. Als deze conclusie juist is rees bij hen de vraag of dit ook bedoeld is en zo ja, of dit niet tot grote uitvoeringsproblemen zal leiden. Naar aanleiding van de definitie van fonogrammen vroegen deze leden wie als producent in de zin van dit artikel moet worden aangemerkt als iemand een muziekfestival organiseert en aan een derde verzoekt voor eigen rekening daaraan een fonogram te vervaardigen. In zo'n geval ligt de organisatorische en de financiële verantwoordelijkheid in verschillende handen.

Artikel 3

De leden van de C.D.A.-fractie, die bij dit artikel ook artikel 12 betrekken, hadden grotendeels met instemming kennis genomen van de verhelderende uiteenzetting met betrekking tot het zgn. werkgeversrecht en het niet volgen van de analogie met artikel 7 van de Auteurswet. Gelet op de gehanteerde argumenten bevreesdde het hen, dat in een voorontwerp wel een werkgeversrecht was opgenomen. Welke inhoudelijke verklaring kon de regering hier voor geven? Moet de conclusie worden getrokken, dat een werkgeversrecht ook te verdedigen is (geweest)? Graag wilden deze leden nog een reactie op de bewering van de NOS (in een brief aan de commissie d.d. 4 september 1990) dat het werkgeversrecht niet is geschrapt uit het voorontwerp na overleg met vertegenwoordigers van de NOS. Ook wilden zij nog vernemen in hoeverre de door de regering als «incidentele werkgever» aangeduide werkgever (kennelijk wordt bedoeld op de zgn. fictieve werkgever) maatgevend is geweest voor de uiteenzetting, terwijl het in de vraagstelling bij hen vooral ging om de «permanente werkgever» dat wil zeggen een normaal dienstverband. De aan het woord zijnde leden hadden er goede nota van genomen, dat het voor de door hen bedoelde werkgevers en werknemers reeds praktijk is (in c.a.o.'s) afspraken aangaande «naburige rechten» te maken. Zij gaven in beginsel de voorkeur aan deze «zelfregulering» tussen werkgevers en werknemers, die afhankelijk van aard en omstandigheden een passende invulling zou kunnen krijgen in de diverse door het wetsvoorstel bestreken sectoren. De aan het woord zijnde leden hadden nog wel behoefte aan een nadere onderbouwing van de stelling, dat de praktijk geen aanleiding geeft voor de veronderstelling dat radiouitzendingen van de concerten van landelijke orkesten in de toekomst onmogelijk zouden worden. Kan aangegeven worden welke ontwikkeling de c.a.o.-afspraken terzake de laatste jaren te zien geven? Tevens zouden deze leden nader geïnformeerd willen worden over de ontwikkeling van de afspraken bij balletgezelschappen. Welke verklaring geeft de regering voor deze ontwikkelingen? In het verlengde van het bovenstaande wilden de leden van de C.D.A.-fractie nader ingaan op artikel 12. Ging het bij het vorige punt om de vraag of sprake zou moeten zijn van een werkgeversrecht, thans doet zich de vraag voor of de individuele rechthebbende een zo sterke positie moet krijgen, dat slechts één werknemer van een koor of orkest de uitzending van een voorstelling zou kunnen verhinderen. Uit de beantwoording werd hen duidelijk, dat het onderhavige artikel zulks mogelijk maakt, althans niet uitsluit. De leden van de C.D.A.-fractie vonden dit geen evenwichtige

situatie en achtten deze overigens ongewenst. De beantwoording van de regering inzake een meerderheidsbesluit tot aanwijzing van een gemachtigde overtuigde hen niet. Zij gaven de regering in overweging een nadere keuze op dit onderdeel te maken, hetzij door de aanwijzing van een gemachtigde zonder vormvoorschriften aan het desbetreffende gezelschap over te laten, hetzij door de suggestie voor een gewijzigd artikel 12 van de Vereniging voor Auteursrecht over te nemen (zie blz. 16-18 van het definitieve rapport van de VAR).

De leden behorende tot de P.v.d.A.-fractie waren niet onder de indruk geraakt van de uiteenzetting van de regering over het – in de memorie van antwoord blz. 3 ten onrechte zogenoemde – «werkgeversrecht». Het gaat, zo meenden deze leden, niet om de toekenning van een naburig recht aan werkgevers, maar om een wettelijke volmacht aan werkgevers om te kunnen beschikken over naburige rechten van uitvoerende kunstenaars die in een ensemble (muziek-, toneel- of dansgezelschap) spelen en een vaste arbeidsovereenkomst hebben. In de brief van NOS, NOB en Werkgeversoverleg Podiumkunsten van 9 november 1989 is dit recht beargumenteerd. In de brief van dezelfde organisaties van 4 september 1990 wordt daarvoor verwezen naar de tekst van een artikel 3, zoals deze voorkwam in het voorontwerp van augustus 1986: «Ten aanzien van de door de uitvoerende kunstenaars in het kader van een arbeidsovereenkomst gegeven uitvoering, oefent de werkgever de in artikel 2 eerste lid bedoelde bevoegdheid uit, tenzij partijen anders overeenkomen». De regering wijst een dergelijke wettelijke volmacht af, ook wanneer het een gezamenlijke uitvoering van het ensemble betreft, zoals bedoeld in artikel 12. Tegen zulk een wettelijke volmacht pleit inderdaad dat het een inbreuk betekent op de uitoefening van de naburige rechten van uitvoerende kunstenaars met een arbeidsovereenkomst. De regering voert aan dat de voorgeschiedenis van het Verdrag niet duidt op een dergelijke ruimte voor de nationale wetgever, en voorts dat internationale organisaties van musici bezwaar zouden hebben wanneer werkgevers zouden deelnemen aan repartitieonderhandelingen. Daar staat, zo meenden de leden behorende tot de P.v.d.A.-fractie, tegenover dat in ons land de podium-ensembles in overwegende mate hun inkomsten betrekken uit de gemeenschapskas, en dat de arbeidsverhoudingen plegen te worden geregeld in CAO-onderhandelingen tussen werkgevers en bonden. De vraag die hier aan de orde is betreft daarom niet zozeer óf uitvoerende kunstenaars hun naburige rechten kunnen regelen, als wel het moment waarop zij dat doen:

- a. in hun CAO's;
- b. telkens ten aanzien van een bepaalde uitvoering, en dan door het geven van een volmacht bij meerderheidsbesluit; en
- c. op basis van individuele uitoefening van hun rechten; telkens uit te onderhandelen met de werkgever en met derden.

Systeem c stuit op praktische bezwaren, wanneer bijvoorbeeld een uitvoering beschikbaar moet zijn voor internationale circulatie en exploitatie bijvoorbeeld (her)uitzending. Systeem b, waarvoor onder meer op blz. 16 van het VvA-rapport argumenten worden aangedragen, komt tegemoet aan het probleem bij c, waarbij een minderheid van uitvoerende kunstenaars zo'n uitzending zou kunnen beletten. Systeem a beantwoordt dan aan een situatie waarin de werkgever onderhandelt met derden, en in de CAO is geregeld welk deel van de opbrengst ten goede komt aan rechthebbenden. De leden behorende tot de P.v.d.A.-fractie meenden in het betoog van de memorie van antwoord op blz. 3-6 meer de invalshoek van de juridische dogmatiek te beluisteren, dan de praktische problemen van werkgevers van podiumensembles bij hun pogen enigszins de grote bedragen te amortiseren welke de gemeenschap aan deze ensembles ter beschikking stelt. Deze leden zouden

daarom de specifieke invalshoek van de minister van WVC duidelijker willen herkennen. Zij meenden dat een oplossing moet kunnen worden gevonden waarbij het maatschappelijk belang van deze podiumensembles geen grotere inbreuk op de naburige rechten van uitvoerende kunstenaars in dienstbetrekking zou hoeven te plegen dan strikt noodzakelijk is. Genoemde leden nodigden de regering uit alsnog met dergelijke voorstellen te komen. Een oplossing als gevonden in artikel 7 Auteurswet, waarbij het auteursrecht – tenzij anders overeengekomen – de iure aan de werkgever toekomt, zouden deze leden ten aanzien van de naburige rechten overigens niet willen bepleiten. Los van het voorgaande vroegen de leden behorende tot de P.v.d.A.-fractie een reactie van de regering op de vraag opgeworpen door de VvA (rapport blz. 15) of, door artikel 45d Auteurswet van toepassing te verklaren, aan de uitvoerende kunstenaars nu eenzelfde positie wordt toegekend als, in de filmregeling, de componist en de tekstdichter innemen.

De leden van de V.V.D.-fractie hadden kennis genomen van de reactie van de NOS op de memorie van antwoord. Uit die reactie blijkt, dat de opmerking in de memorie van antwoord, dat in verschillende fasen overleg met belanghebbende organisaties is gepleegd, voor een groot aantal organisaties niet juist zou zijn. Eveneens – voorspelt de NOS – is het niet correct, dat het werkgeversrecht uit het ontwerp is geschrapt na overleg met vertegenwoordigers van de NOS. In het voorlopig verslag hebben de leden van de V.V.D.-fractie zich kritisch getoond over het zogenaamde werkgeversrecht. Deze leden wilden onder handhaving van dat standpunt toch een reactie op de stelling, dat wanneer de uitvoering wordt gegeven door een ensemble waarin langdurige werkrelaties en collegiaal teamwork bepalend zijn, het logisch is, dat dat ensemble wordt aangemerkt als de uitvoerende kunstenaar. Uit de reactie van de NOS blijkt ook, dat de schatting van de financiële gevolgen veel hoger zou moeten uitvallen dan in de memorie van antwoord in de bijlage wordt aangegeven, omdat er een volstrekt nieuwe situatie zou ontstaan.

In het voorlopig verslag hadden de leden van de D66-fractie een vraag gesteld over een wel zeer voldaan klinkende passage in de memorie van toelichting over de financiële gevolgen van de nieuwe rechten voor binnen- en buitenlandse rechthebbenden: «Het percentage van de opbrengst, dat aan buitenlandse rechthebbenden toekomt, wordt geschat tussen de 50% en 80%. Vertegenwoordigers van rechthebbenden hebben evenwel erop gewezen dat er naar hun stellige verwachting overeenkomsten met buitenlandse organisaties van rechthebbenden zullen worden gesloten, die ertoe leiden dat het grootste deel van de aan buitenlandse rechthebbenden toekomende vergoedingen in Nederland kan blijven».

Op blz. 10–11 van de memorie van antwoord stelt de regering nu – zich beroepend op de «resultaten van de hoorzittingen» –, dat «het eventuele gevolg van het wegvloeien van een deel van de opbrengst naar het buitenland aan betekenis heeft ingeboet vanwege de inmiddels gegroeide internationale praktijk. Deze praktijk die erop neer komt dat organisaties van rechthebbenden in internationaal verband afspraken maken over de verdeling van aan buitenlandse rechthebbenden toekomende gelden, wijzen wij niet af, aangezien het hier regelingen betreft die met wederzijds goedvinden van rechthebbenden worden getroffen». De regering meent dat deze afspraken van rechthebbenden «geen afbreuk doen aan de uitgangspunten van het Verdrag van Rome». Stelt de regering hier «organisaties van rechthebbenden» niet al te gemakkelijk op één lijn met de rechthebbenden zelf? De opbrengsten worden gecreëerd door de kleine minderheid van succesvolle uitvoerende kunstenaars, zij die uitvoeren, op de plaat worden opgenomen en wier

platen worden gedraaid. Dit zijn niet bij uitstek de toonaangevende leden van de beroepsverenigingen van uitvoerende kunstenaars, als zij überhaupt al lid hiervan zijn. Toch lijken juist deze beroepsverenigingen zich als organisaties van rechthebbenden te presenteren. Men mag hierbij de historie ook niet uit het oog verliezen. Een van de organisaties die de Conventie van Rome hebben voorbereid was de International Labour Organization. Deze was alleen geïnteresseerd in verlichting van de werkloosheid in de beroepsgroep van uitvoerende kunstenaars. Het oorspronkelijke verdragsontwerp van de ILO uit 1956 schreef dan ook voor, dat de uitvoerdersvergoedingen voor secundair gebruik van grammofoonplaten niet uitbetaald zouden worden aan de individuele (niet-werkloze) rechthebbenden, maar aan de nationale groeperingen van uitvoerende kunstenaars. Deze corporatistische onteigeningstechniek is niet gevolgd in het uiteindelijke Verdrag van Rome. In de praktijk van de door de regering op basis van hoorzittingen nu zo toegejuichte zogenaamde «type B-afspraken tussen organisaties van rechthebbenden» wordt precies datgene gerealiseerd wat de ILO om evidente reden niet in het verdrag opgenomen wist te krijgen: een totale overheveling van de verdiensten van succesvolle uitvoerders naar beroepspotjes voor de onsuccesvollen. Dit is nog even iets anders dan de «solidariteitsbijdrage» van 10% die bij andere collectieve inningen door auteursrechtenbureaus wel wordt ingehouden. Onlangs schreef een Tsjechisch auteur uit de hoek van de uitvoerende kunstenaarsorganisaties in Copyright 1989, 247, nog wel enthousiast over de zogenaamde type-B overeenkomst, zonder ditmaal overigens het bestaan te verzwijgen van de tegengestelde type A-overeenkomst. Ook hij kan er echter niet omheen op te merken: «It may be that type B, which does not provide for payments from one country to the performers of another country, is not so close to the fundamental ideas of the Rome Convention.» Kunnen deze gegevens, ontleend aan het zojuist verschenen artikel «Het karakter van het auteursrecht naburige rechten» (Informatierecht/AMI 1990/7 e.v.), de regering er niet toe bewegen wat meer afstand te nemen van de op hoorzittingen door bepaalde belangengroepen aangeheven juichtonen over één bepaald type internationale afspraken tussen organisaties van «rechthebbenden»? De leden van de D66-fractie zouden menen dat het tot de taak behoort van de in artikel 14 tweede lid bedoelde regeringscommissies om er op toe te zien dat zich in de desbetreffende op te richten auteursrechtenbureaus geen Robin Hood-achtige praktijken gaan voordoen, en dat niet «de auteurs van de ene nationaliteit bevoorrecht worden boven die van een andere», zoals dit ook wordt bepaald in de wettelijke regeling op het toezicht van Buma. Op blz. 6 van de memorie van antwoord formuleert de regering in ander verband enkele principiële uitgangspunten van het wetsvoorstel. Daar wordt gesteld dat niet de verbetering van de inkomenspositie van de uitvoerende kunstenaars de belangrijkste beweegreden voor dit wetsvoorstel is en dat er ook niet primair een cultureel doel mee beoogd wordt. Centraal staat iets anders: de bescherming van de prestaties van de drie categorieën rechthebbenden. De leden van de D66-fractie zouden wensen dat de regering ook ten aanzien van de buitenlandse rechthebbenden dit uitgangspunt trouw zou blijven.

Artikel 9

De leden van de G.P.V.-fractie merkten op dat kerkdiensten, welke op enigerlei wijze naar buiten worden gebracht, niet onder de uitzonderingsbepalingen vallen. Betekent dit dat muzikale medewerkers aan een kerkdienst uitzending of opname ervan zouden kunnen verhinderen?

Artikel 10

De leden van de C.D.A.-fractie attendeerden de regering er op, dat in onderdeel b de verwijzing naar de Telegraaf- en Telefoonwet 1904 nog gewijzigd dient te worden in een verwijzing naar de Wet op de telecom-municatievoorzieningen (Stb. 1988, 520).

Artikel 11

De leden behorende tot de fractie van het C.D.A., concludeerden uit het antwoord, dat er inhoudelijk geen verschil beoogd wordt tussen artikel 14 van het Verdrag en het onderhavige artikel. Om elk misverstand uit te sluiten gaven zij de regering derhalve in overweging de tekst van artikel 11 aan te passen aan de tekst van artikel 14 van het Verdrag.

Artikel 12

De leden behorende tot de P.v.d.A.-fractie merkten op dat dit artikel, bij erkenning van een wettelijke volmacht voor de werkgever, tevens hiernaar zal moeten verwijzen. Overigens zou, bij ad hoc ensembles bijeengebracht door een producent, gezien het betoog van deze leden bij artikel 3, wellicht een systeem van volmachtverstrekking preferabel zijn, waarbij deze bindend bij meerderheidsbesluit kan worden gegeven. Daarnaast vroegen deze leden een reactie van de regering op de suggesties van de VvA om, bij toepassing van een systeem waarbij de uitoefening van rechten wordt beperkt (werkgever, meerderheidsbesluit), de handhaving daarvan door individuele rechthebbenden niet in te perken.

De leden van de G.P.V.-fractie waren niet overtuigd door de beantwoording van hun vragen. De eis van een schriftelijke volmacht van alle aan de uitvoering deelnemende kunstenaars legt de mogelijkheid van uitoefening van de in artikel 2 bedoelde rechten in feite in handen van één of enkele personen. Het kan hierbij om een grote verscheidenheid van situaties gaan, waarbij unanimitéit soms praktisch al moeilijk realiseerbaar is. Deze leden noemden als voorbeeld het optreden van gelegenhedensembles, bestaande uit personen die overigens geen enkele binding aan elkaar hebben. Ook lijkt het niet juist de positie van een solist op één lijn te stellen met die van een willekeurig lid van een koor of orkest. Een besluitvorming bij meerderheid van stemmen, eventueel met afzonderlijke instemming van solisten, zou de voorkeur van deze leden hebben. Zij betwijfelden of de stelling van de regering juist is, dat het risico op het uitblijven van overeenstemming klein is. Waarop is de mening gebaseerd dat bij het uitblijven van overeenstemming de exclusieve rechten in het geheel niet kunnen worden uitgeoefend? Dit zou toch haaks staan op de strekking van het wetsvoorstel?

Artikel 14

De leden van de C.D.A.-fractie zagen in, dat het niet wel doenlijk is de hoogte van de vergoeding door een ander orgaan te laten vaststellen dan de incasso- en repartitieorganisatie. Doch zij zouden graag vernemen of de regering op de hoogte is van het gezamenlijk streven van verschillende betalingsplichtigen tot participatie in de vaststelling van de vergoeding. De aan het woord zijnde leden vroegen ook om een reactie op dit initiatief. De keuze voor één orgaan belast met de tariefstelling en incasso legt een grote verantwoordelijkheid op de werkwijze van de organisatie, die representatief voor vergoedingsgerechtigden zal dienen te zijn, en het toezicht op de aan te wijzen organisatie. Deze leden

namen zich voor bij de plenaire behandeling nog terug te komen op de praktijk en de invulling van het toezicht op grond van deze wet en van de Auteurswet. De aan het woord zijnde leden hadden overigens geen aanwijzingen, dat de ervaringen met de regeringscommissaris voor de vereniging Buma niet positief zijn. Wel stelden zij de vraag of het bestaan van de regeringscommissaris bij het publiek voldoende bekend is. Ook vroegen zij of de regeringscommissaris wel in de gelegenheid wordt gesteld zijn taak naar behoren te vervullen.

De leden van de G.P.V.-fractie onderkenden dat het secundair gebruik van voor commerciële doeleinden uitgebrachte fonogrammen zich in zeer uiteenlopende vormen voordoet. Niettemin benadrukt de memorie van toelichting de beperkte reikwijdte van dit artikel. De vergoedingen die worden betaald voor het verkrijgen van de toestemming van de rechtshabende vallen er buiten. Kan een indicatie worden gegeven van de relatieve betekenis van de vergoedingen die wel en die niet met toepassing van artikel 14 kunnen worden geïnd? Deze leden waren erkentelijk voor de informatie over de taak en positie van de regeringscommissaris. Toch behielden zij de indruk dat hun positie niet erg helder is. De regeringscommissaris kan zijn oordeel uitspreken over het door de organisatie gevoerde beleid of een concreet probleem dat zich daarbij voordoet. Desgewenst kan de Kamer worden geïnformeerd over de uitoefening van het toezicht door de regeringscommissaris. Betekent dit dat als in de Kamer vragen leven over het beleid van de organisatie of over zich daar voordoende problemen de Kamer de minister verzoeken kan een onderzoek in te stellen en de Kamer daarover te rapporteren?

Artikel 31

De leden van de C.D.A.-fractie zouden nader verduidelijkt willen zien waarom het volgen van de Franse regeling niet mogelijk zou kunnen zijn. Zagen zij het goed dan waren de Franse voorbehouden bij het verdrag gelijk aan de Nederlandse. Zij zouden het op prijs stellen tevens een reactie van de regering te vernemen op de kanttekeningen van de Kunstenaarsbond FNV naar aanleiding van de memorie. De leden van de C.D.A.-fractie hadden met verbazing kennis genomen van het antwoord op een vraag van de D66-fractie inzake de mogelijkheden voor rechthebbenden, die onderdaan zijn van of verblijfplaats hebben in landen die niet bij het Verdrag zijn aangesloten, maar wel bij het EEG-verdrag. De aan het woord zijnde leden constateerden, dat de regering ondanks de in de memorie gegeven verdediging kennelijk is gaan twijfelen aan de houdbaarheid van het onderhavige artikel in relatie met artikel 7 van het EEG-verdrag. Zij achtten deze twijfel merkwaardig, omdat ook andere EG-landen regelingen als de voorgestelde hebben, waarvan niet is gebleken, dat deze als strijdig met het EG-verdrag worden ervaren. Had de regering dit niet in de beantwoording kunnen betrekken? Bovendien hadden de leden van de C.D.A.-fractie uit de rapportage van de Vereniging voor Auteursrecht de indruk gekregen, dat er op basis van de uitspraak van het Europese Hof inzake EMI/Patricia (HVJ zaak 341/87) minder reden voor twijfel zou kunnen zijn. Deze leden vonden het al met al wel zeer vergaand om in dit stadium van de wetsbehandeling aan de Commissie een wel zeer algemene vraag voor te leggen, namelijk of de beginselen van het Verdrag van Rome inzake de naburige rechten verenigbaar zijn met het communautaire recht. Het was hen uit de memorie van antwoord overigens niet duidelijk geworden hoe de regering zich de verdere voortgang van de behandeling van het wetsvoorstel voorstelde. Zij werden hierover gaarne geïnformeerd.

Ten aanzien van het vraagstuk van de wederkerigheid had de argumentatie van de regering op blz. 31/32 van de memorie van antwoord de leden behorende tot de P.v.d.A.-fractie niet bevredigd. Zo vroegen zij waarom «de overwegingen die ten grondslag liggen aan de door Nederland te maken voorbehouden» zouden beletten dat een onderscheid wordt gemaakt tussen de vergoedingsplicht bij secundair gebruik ex artikel 12 van het Verdrag, en de vergoedingsaanpak van rechthebbenden. Dit onderscheid kent immers sinds 1985 de Franse wet wel, terwijl Frankrijk dezelfde voorbehouden heeft gemaakt als Nederland zich voorstelt te doen, te weten alleen vergoedingsaanspraak op basis van reciprociteit. Het maken van genoemde voorbehouden leidt kennelijk niet dwingend tot de conclusie die de regering trekt, namelijk dat het Franse stelsel bij ons niet moet worden ingevoerd. Wil de regering nader ingaan, zo vroegen deze leden, op de afweging die zij heeft gepleegd tussen de ontegenzeggelijk hogere totale som van vergoedingen die in het Franse stelsel door gebruikers zal moeten worden betaald enerzijds, en de voordelen anderzijds van, ten eerste, een duidelijke regeling zowel voor gebruikers als voor incasso-organisaties (gebruik van al het buitenlands materiaal is vergoedingsplichtig, niet alleen dat van landen die tot het Verdrag zijn toegetroten). En, ten tweede, de mogelijkheid om niet voor repartitie in aanmerking komende gelden (zulks omdat de aanspraken van rechthebbenden niet worden erkend zolang hun land geen verdragspartij is) te besteden voor een algemeen belang, zoals vergoeding van de kosten van incasso- en repartitieorganisaties. Het kwam genoemde leden voorshands voor dat hier de juridische dogmatiek in het voorstel het gewonnen had van overwegingen van heldere regelgeving en algemeen belang. Deze leden vroegen voorts waarom in artikel 3, eerste lid sub a en tweede lid sub a wel nationaliteit en ingezetenschap geldt ten aanzien van Nederland, maar ten aanzien van andere verdragsstaten alleen de nationaliteit.

In het voorlopig verslag is van de zijde van de V.V.D.-fractie gewezen op de onbedoelde nadelige gevolgen voor producenten en uitvoerende kunstenaars in Nederland. Gebruikers zouden immers gestimuleerd kunnen worden om onbeschermde producties te gaan gebruiken. Als mogelijke oplossing hebben zij gewezen naar de Franse aanpak. In feite komt het antwoord van de regering op blz. 9 er op neer, dat de Franse oplossing niet in overeenstemming zou zijn met het verdrag. Daar zetten deze leden vraagtekens bij. Het verdrag vraagt van de Staten, dat zij vreemdelingen een nationale behandeling toekennen, welke aan de in het Verdrag genoemde minimum-eisen moet voldoen. Vergoedingsplicht voor secundair gebruik van commercieel verhandelde fonogrammen is volgens artikel 22 van de Franse wet algemeen: er wordt niet gelet op de nationaliteit van de plaat, derhalve wordt voldaan aan artikel 12 van het verdrag. Door koppeling aan de mogelijkheid die artikel 16 van het verdrag biedt, wordt op adequate wijze ingespeeld op de reciprociteit. Vertegenwoordiging bij een optreden door meerdere kunstenaars.

Op blz. 13 van het voorlopig verslag hadden de fractieleden van D66 opgemerkt dat artikel 31 van het wetsvoorstel aanknopingspunten geeft voor de toepasselijkheid van de wet. Van primair belang is voor de rechthebbende de Nederlandse nationaliteit of de nationaliteit van een ander land aangesloten bij de Conventie van Rome. De bedoeling hiervan is buitenlanders, niet-onderdanen van verdragstaten, buiten de deur te houden. Dit kunnen dan onder meer zijn Belgen, Spanjaarden, Portugezen en Grieken. De D66-fractie vroeg: «Hebben dezen dan geen beroep op het EEG-verdrag dat discriminatie verbiedt?»

De regering merkt in haar antwoord op «dat artikel 31 van het wetsvoorstel een uitwerking vormt van de artikelen 4, 5 en 6 van het Verdrag van Rome alsmede van de in artikel 16 van het Verdrag

voorzien voorbehouden. De in deze artikelen geformuleerde aanknopingspunten voor de bescherming zijn er op gericht om landen te stimuleren toe te treden tot dit verdrag en aldus te profiteren van het daarin gecreëerde internationale beschermingsniveau. Deze stimulans ontbreekt geheel indien onderdanen uit EEG-landen, die niet zijn aangesloten bij de Conventie, niettemin toch deze bescherming zouden kunnen genieten. Het ontbreken van harmonisatie op het terrein van deze zogenaamde naburige rechten in de kring van de EEG-landen leidt dit tot verschil in behandeling tussen enerzijds onderdanen uit EEG-lidstaten die wel partij zijn bij het Verdrag van Rome inzake de naburige rechten en onderdanen van de EEG-lidstaten die niet tot deze groep van landen behoren».

Dit leek de D66-fractie een klip en klaar antwoord, een verdediging van het stelsel in artikel 31, zoals die te zijner tijd in ieder geval met ere gevoerd zal kunnen worden voor de enige instantie die hierover het laatste woord heeft, het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, gesteld dan al dat hierover ooit een procedure voor het Hof gevoerd zou worden met artikel 31 van de Nederlandse of bijvoorbeeld de paragrafen 125–127 van de Duitse regeling als inzet. Des te verbaasder waren de D66-fractieleden door de verdere mededeling van de regering dat zij het «op grond hiervan» (?) raadzaam heeft geacht om «teneinde de door de fractie van D66 gestelde vraag zo goed mogelijk te beantwoorden en mitsdien elke onduidelijkheid in dit opzicht te voorkomen, aan de Commissie van de Europese Gemeenschappen de vraag voor te leggen of de beginselen van het Verdrag van Rome inzake de naburige rechten verenigbaar zijn met het communautaire recht». De D66-fractie vreest dat hiermee de verdere behandeling van het wetsvoorstel grote vertraging zal kunnen ondervinden. Zij twijfelt uiteraard niet aan de expertise en toewijding waarmee de Commissie op de gestelde vraag zal antwoorden. Wel zou de Commissie eigen institutionele belangen kunnen hebben bij een bepaald antwoord, belangen van het soort waarvoor de Commissie zich ook in het nabije verleden wel gevoelig heeft betoond: verg. Informatierecht/AMI 1989/6, 135 e.v. In ieder geval wordt hier een kwestie met wijde strekking aangeroerd over onderlinge voorrang van internationaal dan wel communautair recht. Alleen het Europese Hof van Justitie heeft hierover het eindoordeel. Tot dit Hof gesproken heeft dient de Nederlandse wetgever – zo goed mogelijk voorgelicht – zijn eigen verantwoordelijkheid te nemen.

Artikel 32

Tenslotte gingen de leden van de C.D.A.-fractie in op de werkingsfeer van het wetsvoorstel in de tijd. De toelichting op en de argumenten om de rechten te doen gelden voor fonogrammen c.a. vanaf 1964 in afwijking van de elders gebruikelijke termijn van 50 jaar vonden zij niet overtuigend. Enerzijds gaf de regering aan, dat financiële redenen aan de keuze ten grondslag liggen, doch deze kunnen niet gekwantificeerd worden. Anderzijds werd overigens gesteld dat geen uitspraak over de vergoedingen gedaan konden worden, omdat de hoogte daarvan een kwestie van onderhandelen tussen betrokkenen is. Ook troffen zij de verwachting aan, dat de omvang van het repertoire niet zodanig is, dat het aantrekkelijk is om alleen fonogrammen van voor 1964 ten gehore te brengen. Hieruit zou dan ook de verwachting kunnen volgen, dat in het gehele repertoire dat ten gehore wordt gebracht fonogrammen voor 1964 dan ook niet zo'n grote plaats zullen innemen en derhalve de financiële gevolgen navenant zijn. Dat de rechtspraktijk reeds gedeeltelijk vooruit gelopen is op de invoering van een nationale regeling was een andere reden om de financiële redengeving te relativeren. Al met al is de redengeving voor de gemaakte keuze zwak, omdat deze leden geen redenen hadden aangetroffen die af te leiden zijn uit het Verdrag zelf of

uit onderdelen van het wetsvoorstel. Redenerend vanuit het verdrag en het wetsvoorstel zelf vonden de leden van de C.D.A.-fractie het feit, dat op behoorlijk grote schaal «oud materiaal» opnieuw wordt uitgebracht op compact disc reden de volledige bescherming die voortvloeit uit artikel 11 te bieden. Het argument dat het dan moeilijker zal worden de rechthebbenden te traceren sprak hen niet aan. Naar hun oordeel kan tegen-
geworpen worden, dat bij een geschil op dit punt de rechter zal toetsen aan de billijkheid. Naar hun mening zal aanpassing tevens een grote bijdrage leveren aan het bestrijden van piraterij.

De leden behorende tot de P.v.d.A.-fractie hadden vastgesteld dat de regering de beperking die artikel 32 inhoudt op de terugwerkende kracht van de termijn van vijftig jaar genoemd in artikel 11 op blz. 34 van de memorie van antwoord onderbouwt met twee argumenten: de financiële gevolgen voor de gebruikers en de moeilijkheid van het traceren van vroegere rechthebbenden. Dit tweede argument kwam deze leden sterk voor, daar – naarmate de tijd sinds 1964 verstrekt – de termijn steeds meer het maximum van 50 jaar zal benaderen, en die traceerproblemen zich dan ook zullen voordoen. Zou in dat geval een termijn van, zeg, 27 jaar in artikel 11 niet logischer zijn, een termijn waarvoor deze leden overigens niet wilden worden geacht te pleiten? Genoemde leden wilden voorts een reactie van de regering vernemen op het commentaar terzake van de Kunstbond FNV (brief van 20 augustus 1990), met name ook op drie punten: de vrijbrief die in het wetsvoorstel wordt gegeven aan heruitgave van opnamen van vóór 1964; de gesignaleerde extra problemen voor gebruikers, alsmede bij perceptie en incasso; en de «premie» die wordt verstrekt op het niet gebruiken van recentere vastleggingen.

De leden van de V.V.D.-fractie constateerden in de memorie van antwoord dat de regering op het standpunt blijft staan, dat een zekere beperking gewenst is in verband met de financiële gevolgen voor gebruikers. Daarnaast zou redelijkerwijs mogen worden aangenomen dat – indien de voorgestelde beperking er op 1 januari 1964 niet zou zijn –, die gevolgen aanmerkelijk zouden toenemen. Dat kan nooit een reden zijn om rechten niet te erkennen. Bovendien wordt als argument aangevoerd, dat 1 januari 1964 de datum van inwerkingtreding van de Conventie van Rome is én het argument dat rechthebbenden bij oudere opnamen soms moeilijk traceerbaar zijn. De leden van de V.V.D.-fractie meenden, dat het toch niet de bedoeling van het voorliggende wetsvoorstel kan zijn die groep te begunstigen die de prestaties van uitvoerende kunstenaars exploiteren door bijvoorbeeld heruitgaven te verzorgen van eerdere opnamen. Het argument, dat de leden van de V.V.D.-fractie reeds in het voorlopig verslag naar voren brachten met betrekking tot het argument van gebruikers, dat indien opnamen vóór 1964 worden gespeeld deze derhalve niet onder de werkingssfeer van deze wet zouden vallen, achtten deze leden in de memorie van antwoord volstrekt onvoldoende weerlegd. Het argument, dat het traceren van medewerkers aan oudere opnamen dan 1964 niet eenvoudig is, onderschreven deze leden. Echter, naar de mening van de V.V.D.-fractieleden is het feit dat het vinden van de muzikanten op een plaat uit 1958 per definitie moeilijker zou zijn dan het opsporen van de vertolkers van een productie uit 1985 niet evident. Het argument, dat de terugwerkende kracht gekoppeld aan de toetreding van Nederland in 1964 heeft deze leden vooralsnog niet overtuigd. Het feit dat Nederland zo laat is met ratificering lijkt hen niet ten koste van de rechthebbenden te mogen gaan.

Artikel 33

Moet, zo vroegen de leden behorende tot de P.v.d.A.-fractie, de gewijzigde tekst van artikel 45d Auteurswet zo worden gelezen, dat de filmproducent de billijke vergoeding telkens schriftelijk moet overeenkomen alvorens hij in onderhandeling treedt met derden over exploitatie van het filmwerk? Of moet deze wijziging zo worden gelezen, dat de omvang van de vergoeding afhankelijk is van de opbrengst die de producent weet te bedingen, en tevoren slechts het aan rechthebbenden toekomende percentage van die opbrengst – in het algemeen of ad hoc – schriftelijk moet zijn overeengekomen? Als de eerste uitleg bedoeld is, zo vroegen deze leden, zou die een belemmering kunnen vormen voor de exploitatie van het filmwerk, welke belemmeringen artikel 45d juist in het algemeen poogt weg te nemen.

De voorzitter van de commissie,
Swildens-Rozendaal

De griffier van de commissie,
Coenen